

Katedralskolebiblioteker

Bogen

Lauritz Nielsen: *Danske Stifts- og Skolebiblioteker*. 1925.

Dette er en biblioteksbog om biblioteker. Ja, ikke nok med det: Det er en biblioteksbog om noget så specielt som **stifts- og skolebiblioteker**, f.eks. sådan et, som Haderslev Katedralskole råder over.

Det, der skiller disse biblioteker ud fra andre biblioteker, er deres **formål** og **udvikling** gennem tiderne. De begyndte – typisk helt tilbage i **1500-tallet** – som bogsamlinger, der hørte til "stiftet", d.v.s. den stedlige domkirke og de dertil hørende "latinsko-ler". Da disse skoler blev til "lærde skoler" omkring **1800**, blev disse samlinger omdannet og udvidet til egentlige "skolebiblioteker".

1800-tallet blev disse bibliotekers **storhedstid**.

Tusinder, for ikke at sige titusinder, af bøger fandt vej til reolerne – ofte fine gamle bøger med nogle af de største, berømteste klassikere fra en tid, hvor bøger var en kostbar sjældenhed.

Én efter én får vi præsenteret bogsamlingernes historie og tilstand. På nogle skoler var de forbilledligt registreret, opbevaret o.s.v. På andre var forholdene rent ud sagt kummerlige: Fugtskader, skimmelsvamp, bøger, der knap nok kunne hænge sammen... Læg hertil, at mange af bøgerne generelt og stille og roligt havde **mistet enhver reel betydning for undervisningen** – og dermed offentlighedens interesse.

Spørgsmålet var: **Hvad så?** Skulle bøgerne bevarer for tid og evighed? Eller burde man ikke lige så godt først som sidst gøre kort proces og skaffe sig af med denne efterhånden døde kapital? Det er det, bogen søger at give et svar på.

Forfatteren

Lauritz Nielsen (1881-1947) var ikke nogen hr. hvem-som-helst indenfor biblioteksverdenen. Ikke blot var han historiker og dr.phil. med speciale i **boghistorie**. Han nåede også højt på strå indenfor sin egen branche: Dr.phil. i

1903. Bibliotekar på Det Kongelige Bibliotek **1906**, lærer på Statens Biblioteksskole **1926-37**, overbibliotekar på Københavns Universitetsbibliotek **1943**.

Så han var godt klædt på, da han i **1925** rejste land og rige rundt for at bese de gamle katedralskolebiblioteker, vurdere deres tilstand og ikke mindst komme med **anbefalinger til, hvad man skulle stille op med dem** – i helikopterperspektiv, så at sige.

Mange spændende bøger fandt han frem, som han foreslog overført til forskningsbiblioteker o.l., hvor de måske kunne gøre mere gavn. For hans konklusion var klar og ikke til at tage fejl af: Bogsamlingerne burde slet og ret fjernes fra skolerne. Eller (som han foretrak at kalde det): "**Likvideres!**" Ikke just ord, man havde forventet fra en ekspert udi boghistorie!

Og sandt at sige vakte hans standpunkt da også **voldsomt røre** rundt om på skolerne. På vores skole kæmpede f.eks. rektor **Karl Mortensen** med næb og klør imod, at noget sådant skete. På andre skoler, f.eks. i Århus, var man for længst gået i gang med at udskille store dele af en godt 60.000 bind stor bogsamling – til Statsbiblioteket eller til de på den tid nyoprettede universitetsinstitutter.

Baggrunden

Det er klart, at hvis man er en rigtig bibliotekar, så interesserer man sig også for **bibliotekernes historie** – i ind- og i udland, men selvfølgelig nok mest for det eller de biblioteker, man selv har at gøre med. For Danmarks vedkommende er emnet grundigt belyst i *Dansk Bibliotekshistorie* – to tykke og rigt illustrerede bind, som Aarhus Universitetsforlag udgav i **2021**, og som naturligvis også befinder sig på Haderslev Katedralskoles Bibliotek.

Dette er uden overdivelse standardværket indenfor området. Dykker vi ned i perioden fra ca. **1900** frem til tidspunktet for udgivelsen af **Lauritz Nielsens** bog i **1925** om katedralskolebibliotekerne, står det lyslevende klart, at noget afgørende nyt var kommet til i biblioteksverdenen: **Folkebibliotekerne**. De gav folk et langt bedre og mere professionelt tilbud end det hidtil eneste offentlige bibliotekstilbud, i hvert fald i provinsen: De gamle katedralskolebiblioteker.

Så spørgsmålet er derfor, kære elev eller lærer på Haderslev Katedralskole: **Hvad er din mening?** Synes du også, at vores gamle bøger skal ryge ud? Jeg er spændt på dit svar – og ikke mindst din begrundelse.

Havde **Lauritz Nielsen** fået det, som han ville (eller som han foreslog), ville vi i dag næppe have haft et bibliotek, der rækker længere end 10-15 år tilbage i tiden, og hvis bøger stort set kun stammer fra **nutiden**. Og selv sådan et bibliotek ville være – eller rettere: er – kraftigt udfordret af IT, Internet, Chat GPT og andre nymodens fortræffeligheder.

Havde **Lauritz Nielsen** levet i dag, kunne det være interessant at høre hans mening om lige akkurat det!